

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

KOMPARATIVNÍ ANALÝZA ČESKÉ A FRANCOUZSKÉ PRÁVNÍ
ÚPRAVY TRESTNÝCH ČINŮ PROTI ŽIVOTU A ZDRAVÍ
A ROZBOR PŘÍSLUŠNÉ PRÁVNÍ TERMINOLOGIE

Vedoucí práce: JUDr. Mgr. Ivo Petru, Ph.D.

Autorka práce: Anna Vondráčková

Studijní obor: Francouzský jazyk pro evropský a mezinárodní obchod

Ročník: 3

2016

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích, květen 2016

.....
Anna Vondráčková

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala JUDr. Mgr. Ivu Petřů, Ph.D. za cenné rady a připomínky při psaní této práce.

Anotace

Cílem této bakalářské práce je posoudit míru rozdílnosti či podobnosti francouzské a české právní úpravy trestných činů proti životu a zdraví. Stěžejní problematikou práce je analýza odborné terminologie.

Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část čtenáře stručně seznámí se základními pojmy z trestního práva, představí specifika právního jazyka a přiblíží jednotlivé trestné činy proti životu a zdraví v České republice i jejich francouzské ekvivalenty.

Praktická část je zaměřena na komparativní analýzu těchto trestných činů a na rozbor příslušné právní terminologie. Práce obsahuje také glosář pojmů a resumé ve francouzštině.

Abstract

The aim of this bachelor thesis is to evaluate the extent of difference or similarity between the Czech and French approach to crimes against life and health. The fundamental issue is the analysis of terminology.

The bachelor thesis is divided into theoretical and practical parts. The theoretical part provides a brief introduction to the basic concepts of criminal law, presents the specifics of legal language and describes crimes against life and health in the Czech Republic, and their French equivalents.

The practical part is focused on a comparative analysis of these crimes and an analysis of relevant legal terminology. The bachelor thesis also contains a glossary of terms and a resumé in French.

Obsah

Úvod.....	7
-----------	---

TEORETICKÁ ČÁST

1	Úvod do trestního práva.....	9
1.1	Funkce trestního práva	9
1.2	Dělení trestního práva	10
1.2.1	Trestní právo objektivní a subjektivní	10
1.2.2	Trestní právo hmotné a procesní.....	10
1.3	Trestný čin.....	11
1.3.1	Kritéria závažnosti trestného činu.....	11
1.3.2	Kategorie trestných činů	12
1.4	Prameny trestního práva hmotného.....	12
1.4.1	Česká republika.....	12
1.4.2	Francie	14
2	Trestné činy proti životu a zdraví v platném trestním právu	15
2.1	Trestné činy proti životu a zdraví v České republice	15
2.1.1	Vražda (§ 140)	16
2.1.2	Zabití (§ 141)	17
2.1.3	Usmrcení z nedbalosti (§ 143).....	17
2.1.4	Účast na sebevraždě (§ 144).....	18
2.1.5	Mučení a jiné nelidské a kruté zacházení (§ 149).....	18
2.1.6	Ublížení na zdraví (§ 146)	19
2.1.7	Rvačka (§ 158).....	19
2.1.8	Nedovolené přerušování těhotenství bez souhlasu těhotné ženy (§ 159)	19
2.1.9	Neoprávněné odebrání tkání a orgánů (§ 164).....	20
2.2	Trestné činy proti životu a zdraví ve Francii.....	20
3	Právní jazyk	23
3.1	Specifika právního jazyka	23
3.2	Ekvivalence	24
3.2.1	Jazyková ekvivalence	25
3.2.2	Právní ekvivalence.....	25

PRAKTICKÁ ČÁST

4 Komparativní analýza vybraných trestných činů proti životu a zdraví a rozbor příslušné právní terminologie	26
4.1 Trestný čin	27
4.2 Přečin	28
4.3 Zločin	29
4.4 <i>Contravention</i>	29
4.5 Vražda	30
4.6 Zabití	31
4.7 Usmrcení z nedbalosti	33
4.8 Účast na sebevraždě	34
4.9 Mučení a jiné nelidské a kruté zacházení	36
4.10 Ublížení na zdraví	37
4.11 Rvačka	38
4.12 Nedovolené přerušování těhotenství bez souhlasu těhotné ženy	39
4.13 Neoprávněné odebrání tkání a orgánů	40
4.14 Vyhodnocení	41
4.15 Glosář	44
Závěr	45
Resumé	47
Seznam tabulek a diagramů	49
Seznam odborné literatury a jiných zdrojů	50

Úvod

Jako téma mé bakalářské práce jsem si zvolila **komparativní analýzu české a francouzské právní úpravy trestných činů proti životu a zdraví a rozbor příslušné právní terminologie**. Podle mého názoru tomuto tématu nebyl doposud věnován dostatek pozornosti, a je tudíž nedostatečně zpracováno. A to i přesto, že trestné činy proti životu a zdraví, dle mého úsudku, tvoří esenciální součást platného trestního zákoníku, neboť se týkají nejzákladnějších životních hodnot.

Úkolem této práce je určit míru podobnosti nebo odlišnosti francouzské a české právní úpravy těchto trestných činů. Proto jsem si vytyčila dva dílčí cíle:

1) Najít **francouzské právní ekvivalenty** k vybraným trestným činům. Abych tohoto cíle dosáhla, budu ve své práci analyzovat a porovnávat podmínky trestnosti těchto trestných činů a ukládané trestní sazby za jejich spáchání. Přesněji řečeno, budu vyhledávat pojmy odkazující ke stejné právní skutečnosti ideálně v plném rozsahu.

2) Najít **francouzské jazykové ekvivalenty** k vybraným trestným činům, neboli najít jejich překlady do francouzštiny.

Práce bude rozdělena na teoretickou a praktickou část, přičemž teoretická část se bude skládat ze tří kapitol a praktická část bude shrnuta do jedné kapitoly. Jádro práce tvoří praktická část, která bude vycházet z poznatků uvedených v teoretické části.

Smyslem první kapitoly bude uvést čtenáře do tématu a problematiky této bakalářské práce. Na základě prostudované odborné literatury stručně vysvětlím základní pojmy z trestního práva, zejména jeho funkce, dělení a prameny.

Druhá kapitola bude obsahovat taxativní výčet trestných činů proti životu a zdraví a jejich francouzských ekvivalentů. Vzhledem k rozsáhlosti této právní oblasti jsem se rozhodla vypracovat detailnější analýzu pouze vybraných trestných činů.

Ve třetí kapitole si představíme specifika právního jazyka a podrobněji si vysvětlíme pojem ekvivalence.

Čtvrtá kapitola bude obsahovat samotnou komparaci vybraných trestných činů proti životu a zdraví a příslušné právní terminologie, a bude tedy stěžejní kapitolou celé bakalářské práce. Jak již bylo řečeno, porovnání termínů proběhne jak na základě podmínek trestnosti a trestních sazeb ukládaných za spáchání trestného činu, tak

lexikálních aspektů. Pro vypracování této kapitoly použiji francouzsko-české odborné slovníky, které mi umožní určit míru jazykové ekvivalence termínů. Na závěr práce bude připojen stručný česko-francouzský glosář, obsahující odborné termíny a jejich ekvivalenty.

Hlavními zdroji teoretické části této bakalářské práce jsou příslušné české (Trestní zákoník) a francouzské (*Code pénal*) právní předpisy. Velmi užitečným zdrojem je i český překlad *Code pénal* od Běly Riegrové (*Trestní zákoník Francouzské republiky: překlad úplného znění zákona platného k 1. březnu 1994*. Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1995), ze kterého přebírám přeložené termíny pro popisování právních skutečností francouzské trestněprávní úpravy. Dalšími zdroji jsou teoretické učebnice trestního práva hmotného (např. SCHELLE, Karel. *Základy veřejného práva*, CHMELÍK, Jan. *Rukověť trestního práva hmotného a procesního: učební pomůcka ke studiu trestního práva*). Uvědomuji si skutečnost, že aktuální Trestní zákoník vstoupil v platnost později, než byla vydána většina dostupných učebnic trestního práva, a všechny uvedené informace pečlivě ověřuji.

V praktické části budu pracovat s francouzsko-českými slovníky, na jejichž základě identifikuji jednotlivé jazykové ekvivalenty. Pro větší přehlednost lexikální analýzy použiji tabulkový systém, který bude detailněji vysvětlen ve čtvrté kapitole.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Úvod do trestního práva

V následující kapitole si představíme základní poznatky o trestním právu, jeho funkce a dělení. Zaměříme se na definici trestného činu. Tuto kapitolu zakončíme stručným přehledem pramenů jak českého, tak francouzského trestního práva.

„České trestní právo je součástí českého právního řádu a odvětvím veřejného práva.“¹ Trestní právo, jehož hlavní funkcí je ochrana společnosti před kriminalitou, určuje, které společensky škodlivé činy jsou trestné, a stanovuje tresty za jejich spáchání stejně tak jako podmínky ukládání ochranných opatření.²

Trestní právo zaujímá v českém právním řádu specifické místo díky skutečnosti, že chrání vztahy ostatních právních odvětví.³

1.1 Funkce trestního práva

Z úvodu vyplývá, že klíčovou funkcí trestního práva je funkce **ochranná**. Účelem této funkce je zabránit pachateli v další trestné činnosti a její podstatou je fakt, že trestněprávní normy fungují jako tzv. *ultimo ratio*, tj. krajní prostředek ochrany společnosti před společensky nejzávažnějšími útoky osob.⁴

Další funkcí trestního práva je funkce **preventivní**, která vychází ze zásady, že předcházení trestným činům je účinnější než drakonická trestní represe jako taková.⁵ Samotná existence trestního práva a jeho možná aplikace působí preventivně i bez uložení trestu.

Kromě dvou předchozích disponuje trestní právo ještě dalšími dvěma funkcemi; **regulativní**, která upravuje vztahy stanovením podmínek trestní odpovědnosti i beztrestnosti, a **represivní**, což je výlučně individuální funkce, neboť působí na

¹ NOVOTNÝ, Oto. *Trestní právo hmotné*. 5., jubilejní, zcela přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2007, 555 s. ISBN 978-80-7357-258-7, s. 28

² CHMELÍK, Jan. *Rukověť trestního práva hmotného a procesního: učební pomůcka ke studiu trestního práva*. 2. vyd. Praha: Linde, 2009, 279 s. Vysokoškolské právníké učebnice. ISBN 978-80-7201-778-2, s. 11

³ SCHELLE, Karel. *Základy veřejného práva*. 1. vyd. Brno: Doplněk, 1993, 353 s. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-85765-04-7, s.222

⁴ CHMELÍK, Jan. *Rukověť trestního práva hmotného a procesního: učební pomůcka ke studiu trestního práva*. 2. vyd. Praha: Linde, 2009, 279 s. Vysokoškolské právníké učebnice. ISBN 978-80-7201-778-2 s. 23

⁵ SCHELLE, Karel. *Základy veřejného práva*. 1. vyd. Brno: Doplněk, 1993, 353 s. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-85765-04-7, s.224

konkrétního pachatele trestného činu a opravňuje stát zasahovat do práv a svobod občana.⁶

Funkce trestního práva se neliší podle jednotlivých právních úprav, ale zůstávají stejné ve všech státech světa. Z uvedeného tudíž vyplývá, že funkce českého a francouzského trestního práva korespondují.

1.2 Dělení trestního práva

Vzhledem ke skutečnosti, že jak české, tak francouzské právo je právem kontinentálním, je dělení trestního práva v uvedených právních pojetích identické.

1.2.1 Trestní právo objektivní a subjektivní

Objektivní trestní právo je soubor předpisů, jimiž se stanovují předpoklady pro uložení sankce za protiprávní čin.⁷

Subjektivní trestní právo můžeme charakterizovat spíše než právo jako povinnost státu použít trestní pravomoc za určité protiprávní jednání, které vykazuje znaky trestného činu. Dále uložit za tento čin sankci a následně ji vykonat. Tato státní povinnost je limitována platnými právními předpisy, právními zásadami apod.⁸

1.2.2 Trestní právo hmotné a procesní

Trestní právo hmotné je souhrn právních norem stanovujících co je trestným činem, jaká sankce za jeho spáchání bude uložena a podmínky trestní odpovědnosti.⁹ Pramenem trestního práva hmotného je Trestní zákoník.

Trestní právo procesní, jehož pramenem je Trestní řád, je soubor právních norem, které upravují procedurální postup trestních orgánů v trestních věcech.¹⁰

Je nutné rozlišovat aspekt hmotněprávních a procesněprávních vztahů. Hmotněprávní vztahy vznikají spácháním trestného činu mezi pachatelem a státem,

⁶ CHMELÍK, Jan. *Rukověť trestního práva hmotného a procesního: učební pomůcka ke studiu trestního práva*. 2. vyd. Praha: Linde, 2009, 279 s. Vysokoškolské právníké učebnice. ISBN 978-80-7201-778-2, s. 23

⁷ Tamtéž, s. 20

⁸ Tamtéž, s. 20

⁹ NOVOTNÝ, Oto. *Trestní právo hmotné*. 5., jubilejní, zcela přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2007, 555 s. ISBN 978-80-7357-258-7, s.

28

¹⁰ Tamtéž

zatímco procesněprávní vztahem se rozumí vztah mezi obviněným (obžalovaným) a orgány činnými v trestním řízení.¹¹

1.3 Trestný čin

„Trestným činem je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně.“¹²

Pokud jednotlivé ustanovení trestního zákona neuvádí jinak, trestným činem se rozumí i příprava a pokus trestného činu, organizátorství a pomoc.¹³

V České republice existují dva druhy trestných činů (tzv. bipartice), zatímco ve Francii je zavedena tzv. tripartice. Toto rozdílné pojetí je zajímavé jak z právního, tak z lexikálního hlediska. Blíže se mu budeme věnovat v páté kapitole této bakalářské práce.

1.3.1 Kritéria závažnosti trestného činu

Při stanovení výměry a druhu trestu soud přihlíží ke kritériím závažnosti trestného činu, které najdeme v § 39 Trestního zákoníku.

Soud přihlíží k osobním, rodinným, majetkovým a jiným poměrům pachatele, stejně tak jako k jeho dosavadnímu způsobu života a k možnosti jeho nápravy. Dalšími kritérii jsou okolnosti, za kterých byl čin spáchán, způsob provedení činu a jeho následky, chování pachatele po činu a pachatelův záměr nebo cíl. Při stanovení trestu hraje roli i význam chráněného zájmu, který byl dotčen. V neposlední řadě soud přihlíží i k polehčujícím či přitěžujícím okolnostem, jejichž výčet najdeme v § 41 a 42 Trestního zákoníku.

Mezi okolnosti polehčující¹⁴ můžeme zařadit například skutečnost, že trestný čin byl pachatelem spáchán poprvé, pachatel byl v silném rozrušení či pod vlivem hrozby. Polehčující okolností je i upřímná lítost pachatele.

Naopak přitěžující okolností¹⁵ je například spáchání trestného činu z rasové, etnické či jiné podobné nenávisti nebo ze ziskuchtivosti.

¹¹ Tamtéž, s. 29

¹² Trestní zákoník, 40/2009 Sb, § 13 odst. 1

¹³ Tamtéž, § 111

¹⁴ § 41 Trestního zákoníku

¹⁵ § 42 Trestního zákoníku

1.3.2 Kategorie trestných činů

Oproti předchozímu pojetí kategorizace trestných činů, účinném do 1. ledna 2010, ve kterém existovala pouze jedna kategorie soudně trestného deliktu označovaná jako „trestný čin“ (tzv. monopartice)¹⁶, zavedl platný Trestní zákoník bipartici, čímž třídí trestné činy na **zločiny** a **přečiny**.¹⁷

Přečinem jsou dle § 14 odst. 2 Trestního zákoníku všechny nedbalostní trestné činy a také úmyslné trestné činy, na které je zákonem stanoven trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let.

Druhá kategorie trestných činů, tj. **zločiny**, jsou všechny takové trestné činy, které nejsou podle trestního zákona přečinem. Zvláštní kategorií tvoří tzv. zvlášť závažné zločiny, které jsou dle § 14 odst. 3 Trestního zákoníku úmyslné trestné činy s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let.

1.4 Prameny trestního práva hmotného

1.4.1 Česká republika

„Jen zákon stanoví, které jednání je trestným činem a jaký trest, jakož i jaké jiné újmy na právech nebo majetku, lze za jeho spáchání uložit.“¹⁸

Z uvedeného plyne, že čin je posouzen jako trestný, pokud jsou podmínky jeho trestnosti stanoveny zákonem. Základním předpisem trestního práva hmotného je Trestní zákoník, který upravuje trestné činy a trestní sankce.

Trestní zákoník, vyhlášený ve sbírce zákonů pod číslem 40/2009 Sb., nabyt účinnosti dnem 1. ledna 2010 a v porovnání s předchozím Trestním zákonem (140/1961 Sb.) se v něm setkáváme s novou percepcí hodnot české společnosti.¹⁹ Trestní zákon 140/1961 Sb. upřednostňoval zájmy státu před těmi individuálními, zatímco Trestní zákoník 40/2009 Sb. klade důraz na život a zdraví člověka, osobní svobodu

¹⁶ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 2.*, aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2006, 823 s. ISBN 80-7201-630-x, s. 112

¹⁷ ŽATECKÁ, Eva. *Trestní právo hmotné a procesní: obecná část : multimediální učební text. 2.*, dopl. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009, 94 s. Multimediální učební text, č. 49. ISBN 978-80-210-5054-9, s. 19

¹⁸ Listina základních práv a svobod, čl. 39

¹⁹ Doc. JUDr. Pavel Vantuch, CSc. *Nový trestní zákoník č. 40/2009 Sb.* [online]. [cit. 2016-04-01]. Dostupné z: <http://pravnihradce.ihned.cz/c1-38730700-novy-trestni-zakonik-c-40-2009-sb>

a lidskou důstojnost.

Trestní zákoník, který obsahuje celkem 421 §, je členěn na obecnou a zvláštní část. Obecná část se skládá z osmi hlav a věnuje se podmínkám trestní odpovědnosti, ukládání trestů a v neposlední řadě také vysvětluje aplikovanou terminologii. Výčet jednotlivých trestných činů, rozdělených do třinácti hlav, bychom našli ve zvláštní části (§ 140 - § 418). Každá z těchto hlav chrání jiný zájem a v Trestním zákoníku jsou řazeny následovně:

Hlava 1	Trestné činy proti životu a zdraví
Hlava 2	Trestné činy proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství
Hlava 3	Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti
Hlava 4	Trestné činy proti rodině a dětem
Hlava 5	Trestné činy proti majetku
Hlava 6	Trestné činy hospodářské
Hlava 7	Trestné činy obecně nebezpečné
Hlava 8	Trestné činy proti životnímu prostředí
Hlava 9	Trestné činy proti České republice, cizímu státu a mezinárodní organizaci
Hlava 10	Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných
Hlava 11	Trestné činy proti branné povinnosti
Hlava 12	Trestné činy vojenské
Hlava 13	Trestné činy proti lidskosti, proti míru a válečné trestné činy

Trestné činy proti životu a zdraví jsou obsažené v §140 - §167, a tvoří tudíž přibližně deset procent zvláštní části Trestního zákoníku.

Výjimkou jsou všechna ustanovení o trestání mladistvých, které upravuje Zákon o soudnictví ve věcech mládeže (218/2003 Sb.).²⁰

V České republice je třeba za prameny trestního práva pokládat i mezinárodní smlouvy, Ústavu České republiky a Listinu základních práv a svobod, další zákonné normy a amnestijní rozhodnutí prezidenta republiky.²¹

²⁰ Trestní zákoník, 40/2009 Sb., § 109

²¹ ŽATECKÁ, Eva. *Trestní právo hmotné a procesní: obecná část : multimediální učební text*. 2., dopl. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009, 94 s. Multimediální učební text, č. 49. ISBN 978-80-210-5054-9, s. 10

1.4.2 Francie

Stejně jako v České republice, i ve Francii jsou prameny trestního práva uspořádány hierarchicky, přičemž větší právní sílu mají prameny mezinárodní. Mezi nejdůležitějšími můžeme jmenovat například Úmluvu o ochraně lidských práv a základních svobod. Vnitrostátními prameny francouzského trestního práva jsou Ústava, zákony a nařízení.²²

Základním pramenem francouzského trestního práva je *Code pénal*, který nabyl právní moci dne 1. března 1994 a který nahradil starý Trestní zákoník z roku 1810.²³ Je složen ze tří částí - zákonodárné, reglementární a části obsahující jednotlivé dodatky.²⁴ Struktura *Code pénal* je následující:

Kniha první	<i>Dispositions générales</i> (Obecná ustanovení)
Kniha druhá	<i>Des crimes et délits contre les personnes</i> (O zločinech a přečinech proti osobám)
Kniha třetí	<i>Des crimes et délits contre les biens</i> (O zločinech a přečinech proti majetku)
Kniha čtvrtá a,	<i>Des crimes et délits contre la nation, l'Etat et la paix publique</i> (O zločinech a přečinech proti národu, státu a veřejnému pořádku)
Kniha čtvrtá b,	<i>Des crimes et des délits de guerre</i> (O válečných zločinech a přečinech) ²⁵
Kniha pátá	<i>Des autres crimes et délits</i> (O jiných zločinech a přečinech)
Kniha šestá	<i>Des contraventions</i> (O přestupcích) ²⁶
Kniha sedmá	<i>Dispositions relatives à l'outre-mer</i> (Ustanovení o zámořských územích) ²⁷

Za povšimnutí stojí systematika *Code pénal*, ze které jde vysledovat hierarchickou strukturu, neboť nám číslování článků navíc indikuje i číslo *chapitre* (kapitoly), *titre* (titulu) a *livre* (knihy).

²² Sources du droit pénal et hiérarchie des normes. *Cours de droit.net* [online]. [cit. 2016-02-26]. Dostupné z: <http://www.cours-de-droit.net/sources-du-droit-penal-et-hierarchie-des-normes-a121608686>

²³ *Trestní zákoník Francouzské republiky: překlad úplného znění zákona platného k 1. březnu 1994*. Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1995. Prameny (Institut pro kriminologii a sociální prevenci), s. 5

²⁴ GENINET, Béatrice. *L'indispensable du droit pénal*. 2e éd. Levallois-Perret: Studyrama, 2004. ISBN 2844724558, s. 25, 26

²⁵ Český překlad názvu této knihy v českém překladu *Code pénal* nenajdeme. Tato novelizace *Code pénal* byla provedena až po vydání českého překladu. Uvedený překlad je navržen autorkou práce.

²⁶ Překlad opět navržen autorkou práce

²⁷ Překlad opět navržen autorkou práce

2 Trestné činy proti životu a zdraví v platném trestním právu

Ve druhé kapitole bakalářské práce si představíme jednotlivé trestné činy proti životu a zdraví v České republice a jejich ekvivalenty ve Francii, což nám následně umožní provést jejich komparaci v praktické části.

Tato pasáž bakalářské práce přinese taxativní výčet výše zmíněných trestných činů. Poté se detailněji zaměříme na vybrané trestné činy, a to na ty, které jsou zajímavé pro následnou komparaci a zároveň průřezově reflektují všechny díly Trestných činů proti životu a zdraví.

2.1 Trestné činy proti životu a zdraví v České republice

Trestné činy proti životu a zdraví jsou upraveny v první hlavě zvláštní části Trestního zákoníku a jsou rozděleny do pěti dílů.

- Trestné činy proti životu, tvořící obsah prvního dílu, spočívají ve způsobení smrti nebo ohrožení života²⁸. Patří sem vražda (§ 140), zabití (§ 141), vražda novorozeného dítěte matkou (§ 142), usmrcení z nedbalosti (§ 143) a účast na sebevraždě (§ 144).
- Druhým dílem této hlavy jsou Trestné činy proti zdraví, které vznikají na základě poškození zdraví. Můžeme je rozdělit podle následujících aspektů:
 - podle závažnosti – těžká újma na zdraví nebo ublížení na zdraví
 - podle zavinění – následek vyvolán úmyslně nebo z nedbalosti²⁹Zařazujeme sem těžké ublížení na zdraví (§ 145), ublížení na zdraví (§ 146), ublížení na zdraví z omluvitelné pohnutky (§ 146a), těžké ublížení na zdraví z nedbalosti (§ 147) a ublížení na zdraví z nedbalosti (§ 148).
- Do třetího dílu patří Trestné činy ohrožující život nebo zdraví. Jsou jimi mučení a jiné nelidské a kruté zacházení (§ 149), neposkytnutí pomoci (§ 150), neposkytnutí pomoci řidičem dopravního prostředku (§ 151), šíření nakažlivé

²⁸ HENDRYCH, Dušan. *Právní slovník*. 3., podstatně rozš. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009. Beckovy odborné slovníky. ISBN 978-80-7400-059-1, s. 1139

²⁹ tamtéž

lidské nemoci (§ 152), šíření nakažlivé lidské nemoci z nedbalosti (§ 153)³⁰, ohrožení pohlavní nemocí (§ 155), ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými předměty (§ 156), ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými předměty z nedbalosti (§ 157) a rvačka (§ 158).

- Dalším dílem, tedy čtvrtým, jsou Trestné činy proti těhotenství ženy. Zařadili bychom sem nedovolené přerušení těhotenství bez souhlasu těhotné ženy (§ 159), nedovolené přerušení těhotenství se souhlasem těhotné ženy (§ 160), pomoc těhotné ženě k umělému přerušení těhotenství (§ 161) a svádění těhotné ženy k umělému přerušení těhotenství (§ 162). Poslední paragraf tohoto dílu, tj. § 163 stanovuje, že trestného činu se nedopustí těhotná žena, která sama uměle přeruší své těhotenství nebo o to jiného požádá či mu dá svolení.
- Posledním dílem je díl pátý, který se věnuje Trestným činům souvisejícím s neoprávněným nakládáním s lidskými tkáněmi a orgány, lidským embryem a genomem. Jednotlivé trestné činy tohoto dílu jsou neoprávněné odebrání tkání a orgánů (§ 164), nedovolené nakládání s tkáněmi a orgány (§ 165), odběr tkáně, orgánu a provedení transplantace za úplatu (§ 166) a nedovolené nakládání s lidským embryem a lidským genomem (§ 167).

Z tohoto výčtu je zřejmé, že každý díl chrání odlišné zájmy. Chráněným zájmem prvního dílu je lidský život, druhý díl chrání zdraví člověka. Třetí díl je v úzkém vztahu s předchozími dvěma, neboť chrání život a zdraví člověka před ohrožením. Čtvrtý díl chrání těhotenství ženy a pátý díl chrání před neoprávněným nakládáním s lidskými tkáněmi a orgány, lidským embryem a genomem.

2.1.1 Vražda (§ 140)

Objektem tohoto trestného činu je lidský život, a proto je důležité vymezit jeho začátek a konec. Je tudíž nezbytné určit časovou hranici, kdy lidská bytost přestává být plodem a stává se člověkem. Jako začátek života je považován začátek porodu.³¹ Co se

³⁰ § 154 je společně ustanovení, že nařízením vlády bude stanoveno, co se považuje za nakažlivé lidské nemoci

³¹ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 2.*, aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2006. ISBN 80-7201-630-X, s. 632

týče konce života, pro trestní právo je rozhodující cerebrální smrt, tedy okamžik, od kterého je zánik organismu nezvratný.³²

Vraždy se dopustí, kdo úmyslně usmrtí jinou osobu. Trestní sazba pro tzv. prostou vraždu je deset až osmnáct let odnětí svobody. Přísnější sankce postihnou toho pachatele, který usmrtí jiného s rozmyslem nebo po předchozím uvážení. V tomto případě se trestní sazba pohybuje mezi dvanácti až dvaceti lety odnětí svobody.

U trestného činu vražda jsou stanoveny okolnosti, které determinují aplikaci vyšší trestní sazby. Například pokud je vražda spáchána na těhotné ženě, na dítěti mladším patnácti let, pokud byla vražda spáchána zvlášť surovým nebo trýznivým způsobem atd. Za těchto okolností může být pachateli uložen dokonce i výjimečný trest.

2.1.2 Zabití (§ 141)

Trestný čin zabití je stejně jako trestný čin vražda spáchán úmyslným usmrcením, ovšem liší se v závažnosti úmyslného usmrcení.³³ U trestného činu zabití jsou zohledněny určité situace, v nichž došlo k úmyslnému usmrcení a díky nimž by bylo postižení pachatele podle ustanovení o trestném činu vraždy příliš přísné.³⁴

Těmito situacemi se rozumí vykonání úmyslného usmrcení v silném rozrušení, strachu, úleku, zmatku nebo jiném omluvitelném hnutí mysli. Další takovou situací je předchozí zavrženíhodné jednání poškozeného. Trestní sazba za trestný čin zabití je stanovena na tři až deset let odnětí svobody.

Stejně jako u trestného činu vražda i zde existují okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby. Pachatel bude přísněji trestný, pokud spáchá trestný čin zabití na dvou nebo více osobách, na těhotné ženě, nebo na dítěti mladším patnácti let. Za těchto okolností bude aplikován trest odnětí svobody na pět až patnáct let.

2.1.3 Usmrcení z nedbalosti (§ 143)

Trestného činu usmrcení z nedbalosti se dopustí ten, kdo jinému z nedbalosti způsobí smrt. Základní trestní sazbou za spáchání tohoto trestného činu je odnětí svobody až na tři léta nebo zákaz činnosti. Pokud byl trestný čin usmrcení z nedbalosti spáchán za

³² NOVOTNÝ, Oto. *Trestní právo hmotné*. 2. přeprac. vyd. Praha: Codex Bohemia, 1995. ISBN 80-901683-2-9, s. 20

³³ HENDRYCH, Dušan. *Právníký slovník*. 3., podstatně rozš. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009. Beckovy odborné slovníky. ISBN 978-80-7400-059-1, s. 1320

³⁴ tamtéž

okolností, které jsou uvedeny v odstavcích 2, 3 a 4 paragrafu 143, bude pachatel potrestán přísnějším trestem. Jedná se například o porušení důležité povinnosti vyplývající ze zaměstnání, hygienických zákonů nebo zákonů o bezpečnosti práce.

2.1.4 Účast na sebevraždě (§ 144)

Dalším trestným činem, kterým se budeme podrobněji zabývat, je účast na sebevraždě. Sebevražda jako taková, tedy úmyslné a dobrovolné ukončení vlastního života, není Trestním zákoníkem považována za trestný čin.³⁵ Trestným činem účast na sebevraždě se tedy rozumí účast třetí osoby na sebevraždě a dopustí se ho ten, který jiného pohne k sebevraždě nebo jinému k sebevraždě pomáhá. Došlo-li alespoň k pokusu o sebevraždu, základní trestní sazbou pro pachatele tohoto trestného činu je odnětí svobody až na tři léta. Pokud je tento trestný čin spáchán na nezletilém, těhotné ženě či na osobě s duševní poruchou, pachatel bude trestán přísněji.

2.1.5 Mučení a jiné nelidské a kruté zacházení (§ 149)

Trestného činu mučení a jiného nelidského a krutého zacházení se dopustí ten, kdo jinému způsobí fyzické nebo psychické utrpení. Trestní zákoník explicitně uvádí, že tento trestný čin je spáchán výhradně v souvislosti s výkonem pravomoci orgánu státní správy, územní samosprávy, soudu nebo jiného orgánu veřejné moci. Základní trestní sazbou za spáchání trestného činu mučení a jiného nelidského a krutého zacházení je odnětí svobody na šest měsíců až pět let. Trestá se i příprava tohoto trestného činu. Pachatel bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až osm let, pokud tento trestný čin spáchá za okolností uvedených v odstavcích 2 a 3 § 149. Jsou jimi například spáchání tohoto trestného činu kvůli rase jiného či jeho příslušnosti k etnické skupině, na těhotné ženě nebo způsobí-li jinému tímto činem těžkou újmu na zdraví.

Osmi až osmnácti lety odnětí svobody bude potrestán ten, kdo spácháním trestného činu mučení a jiného nelidského a krutého zacházení způsobí jinému smrt.

³⁵ HENDRYCH, Dušan. *Právní slovník*. 3., podstatně rozš. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009. Beckovy odborné slovníky. ISBN 978-80-7400-059-1, s. 977

2.1.6 Ublížení na zdraví (§ 146)

Objektem tohoto trestného činu je lidské zdraví, tedy normální fyzické i psychické funkce lidského organismu.³⁶

Trestného činu ublížení na zdraví, za nějž se ukládá trest odnětí svobody na šest měsíců až tři léta, se dopustí ten, kdo jinému úmyslně ublíží na zdraví. Vyšší trestní sazba, jeden rok až pět let odnětí svobody, se aplikuje, byl-li trestný čin ublížení na zdraví spáchán například na těhotné ženě, na dítěti mladším patnácti let, na svědkovi, na zdravotnickém pracovníkovi při výkonu zdravotnického zaměstnání nebo povolání směřujícího k záchraně života nebo ochraně zdraví atd.

Zákon rozlišuje ublížení na zdraví a těžkou újmu na zdraví, přičemž těžkou újmou na zdraví se rozumí vážná porucha zdraví nebo vážné onemocnění, které poškozený pociťuje jako citelnou újmu v obvyklém způsobu života.³⁷ Těžká újma na zdraví je trestána přísněji než ublížení na zdraví, a to odnětím svobody na dvě léta až osm let.

Ve výjimečném případě může být pachatel tohoto trestného činu potrestán odnětím svobody na pět až deset let, pokud svým konáním způsobil jinému smrt.

2.1.7 Rvačka (§ 158)

Trestného činu rvačka se dopustí ten, kdo úmyslně ohrozí život či zdraví jiného tím, že se dopustí rvačky, což je vzájemné napadání nejméně tří osob.³⁸ Základní trestní sazbou za rvačku je odnětí svobody až na jeden rok. Zvýšená trestní sazba se aplikuje, pokud byla trestným činem rvačka přivozena jinému těžká újma na zdraví nebo smrt.

2.1.8 Nedovolené přerušování těhotenství bez souhlasu těhotné ženy (§ 159)

Trestný čin nedovolené přerušování těhotenství bez souhlasu těhotné ženy je spáchán tím, kdo bez souhlasu těhotné ženy uměle přeruší její těhotenství. Pachateli bude uložena trest odnětí svobody na dvě léta až osm let. Pachatel je trestán přísněji, pokud spáchá tento trestný čin na ženě mladší osmnácti let, či za použití násilí. Taxativní výčet

³⁶ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2006. ISBN 80-7201-630-X, s. 638

³⁷ HENDRYCH, Dušan. *Právní slovník*. 3., podstatně rozš. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009. Beckovy odborné slovníky. ISBN 978-80-7400-059-1, s. 1151

³⁸ HENDRYCH, Dušan. *Právní slovník*. 2. rozš. vyd. Praha: C.H. Beck, 2003. Beckovy odborné slovníky. ISBN 80-7179-740-5, s. 861

přítěžujících okolností, které determinují použití vyšší trestní sazby, najdeme v § 159 Trestního zákoníku.

2.1.9 Neoprávněné odebrání tkání a orgánů (§ 164)

Tohoto trestného činu se dopustí, kdo v rozporu s jiným právním předpisem jinému provede odběr tkáně, orgánu či buňky. Dále také ten, kdo v rozporu s jiným právním předpisem nakládá s odebranou lidskou tkání, orgánem či buňkou z těla živého člověka. Základní trestní sazbou je odnětí svobody na dvě léta až osm let. Trestní zákoník uvádí okolnosti, za kterých je pachatel přísněji trestný. Jsou jimi například spáchání tohoto trestného činu na dítěti, opětovně či za použití násilí.

2.2 Trestné činy proti životu a zdraví ve Francii

Systematika řazení trestných činů ve Francii se liší od té v České republice. Při hledání ekvivalentů českých trestných činů proti životu a zdraví je třeba vycházet z Knihy druhé zákonodárné části *Code pénal*, která se nazývá *Des crimes et délits contre les personnes* (O zločinech a přečinech proti osobám)³⁹. Nemůžeme ovšem říct, že jednotlivé skutkové podstaty trestných činů popisovaných v této knize kopírují ty, které jsou uvedené v první hlavě zvláštní části Trestního zákoníku. *Code pénal* totiž klasifikuje tuto právní oblast v porovnání s českým Trestním zákoníkem komplexněji. Po pečlivém prostudování můžeme konstatovat, že Kniha druhá *Code Pénal* odpovídá svým rozsahem vícero hlavám Trestního zákoníku, a to první hlavě (Trestné činy proti životu a zdraví), druhé hlavě (Trestné činy proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství), třetí hlavě (Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti), čtvrté hlavě (Trestné činy proti rodině a dětem) a částečně i třinácté hlavě (Trestné činy proti lidskosti, proti míru a válečné trestné činy). Musíme tedy zvážit, které části této knihy nám poslouží pro identifikaci hledaných ekvivalentů.

Druhá kniha *Code pénal* se skládá ze dvou titulů, přičemž prvním z nich je *Des crimes contre l'humanité et contre l'espèce humaine* (O zločinech proti lidskosti) a druhým titulem je *Des atteintes à la personne humaine* (O útocích proti člověku), který

³⁹ Pro překlady jednotlivých částí *Code pénal* byla použita následující publikace: *Trestní zákoník Francouzské republiky: překlad úplného znění zákona platného k 1. březnu 1994*. Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1995. Prameny (Institut pro kriminologii a sociální prevenci).

celkově obsahuje sedm kapitol. Pro dosažení kýžených cílů této části bakalářské práce využijeme pouze druhý titul, a to konkrétně I. a III. Kapitolu, a první a druhý oddíl II. kapitoly výše zmíněné knihy.

Kapitola I., *Des atteintes à la vie de la personne* (O útocích proti životu člověka), je rozdělena do tří oddílů. První oddíl, *Des atteintes volontaires à la vie* (O úmyslných útocích na život), popisuje trestný čin *meurtre* (čl. 221-2 až čl. 221-4) a *empoisonnement* (čl. 221 -5). Druhý oddíl nese název *Des atteintes involontaires à la vie* (O neúmyslných útocích na život). Poslední, tedy třetí oddíl, analyzuje doplňující tresty ukládané fyzickým osobám.

Druhá kapitola se jmenuje *Des atteintes à l'intégrité physique ou psychique de la personne* (O útocích na fyzickou nebo psychickou integritu osoby) a i přesto, že obsahuje šest oddílů, pro naše účely využijeme pouze první oddíl *Des atteintes volontaires à l'intégrité de la personne* (O úmyslných útocích na integritu osoby) a druhý oddíl *Des atteintes involontaires à l'intégrité de la personne* (O neúmyslných útocích na integritu osoby). Ostatní oddíly této kapitoly obsahují trestné činy spojené se sexuální agresí a také s obchodem s omamnými látkami. V české trestněprávní úpravě jsou tyto trestné činy upravovány třetí hlavou Trestního zákoníku (Trestné činy proti důstojnosti v sexuální oblasti) a také sedmou hlavou (Trestné činy obecně nebezpečné). Proto se nehodí pro potřeby této bakalářské práce a nebudeme se jimi dále zabývat.

Třetí kapitola, jež nese název *De la mise en danger de la personne* (O způsobení ohrožení osoby) je složena ze sedmi oddílů:

- Oddíl I. *Des risques causés à autrui*
(O nebezpečích způsobených druhému)
- Oddíl II. *Du délaissement d'une personne hors d'état de se protéger*
(O opuštění osoby ve stavu, kdy není schopna se sama ochránit)
- Oddíl III. *De l'entrave aux mesures d'assistance et de l'omission de porter secours*
(O bránění opatřením pomoci a zanedbání poskytnutí pomoci)

- Oddíl IV. *De l'expérimentation sur la personne humaine*
(O pokusech na lidech)
- Oddíl V. *De l'interruption illégale de la grossesse*
(O nezákonném přerušení těhotenství)
- Oddíl VI. a, *De la provocation au suicide*
(O provokaci k sebevraždě)
- Oddíl VI. b, *De l'abus frauduleux de l'état d'ignorance ou de faiblesse*⁴⁰
- Oddíl VII. *Peines complémentaires applicables aux personnes physiques*
(Tresty doplňující ukládané fyzickým osobám)

Zbývající kapitoly druhého titulu se zabývají útoky na osobní svobodu, na lidskou důstojnost a na osobnost, dále také ohrožením nezletilých a rodiny. Jejich české ekvivalenty bychom nenašli v hlavě Trestního zákoníku, která je předmětem této bakalářské práce.

Nesmíme opomenout dodat, že pátá kniha *Code pénal, Des autres crimes et délits* (O jiných zločinech a přečinech) obsahuje v prvním titulu všechny trestné činy související s neoprávněným nakládáním s lidskými tkáněmi a orgány, lidským embryem a genomem.

⁴⁰ Český překlad tohoto oddílu v publikaci zmíněné v poznámce ³⁰ nenajdeme. Tato novelizace *Code pénal* byla provedena až po vydání českého překladu. Navrhují překlad „O podvodném zneužití stavu nevědomosti nebo slabosti“

3 Právní jazyk

Právní informace je možné přenášet buď jazykovými, nebo nejazykovými znaky.⁴¹ Avšak tím nejobvyklejším prostředkem, díky němuž právo poznáváme, je jazyk.⁴²

Mluvený či psaný právní projev je součástí odborného stylu, což je jeden z funkčních stylů jazyka, který se vyznačuje tím, že sleduje pojmovost jako konstituující faktor projevu.⁴³ Tento styl využívá odborné terminologie, prostředků jednoznačnosti, je také plně objektivní a skutečností kontrolovatelný.⁴⁴

3.1 Specifika právního jazyka

Specifika právního jazyka se promítají v rovinách jednotlivých jazykovědných disciplín, zejména pak v rovině lexikální. Právní jazyk můžeme definovat jako znakový systém, kde jsou jednotlivými znaky právní termíny (např. *infraction*), slovní spojení (např. *adopter une loi*) a jazykové šablony (např. *pour faire valoir ce que de droit*), což jsou víceslovné, často polovětné až větné konstrukce.⁴⁵ Určité výrazy existují jak v běžném, tak v právním jazyce, ovšem s odlišným významem. Jako příklad můžeme uvést výraz *détention* (držení), který je součástí běžného jazyka. Doplňme-li ho však do spojení *détention criminelle* (uvěznění), stane se rázem součástí právního jazyka. Slovní zásoba právního jazyka je kromě výrazů specifických pro právo tvořena výrazy jiných odborných subsystémů a výrazy obecného základu.⁴⁶

Výběr rozložení a využití slovních druhů také ovlivňuje styl projevu právního jazyka.⁴⁷ V právním jazyce je vysoká frekvence substantiv a na ně vázaných adjektiv (např. *homicide involontaire*). Také zde roste nárok na předložky a spojky, které jsou nezbytné pro sepětí prvků textu.⁴⁸ Na druhou stranu, citoslovce se v právním jazyce nevyskytují vůbec a velmi málo frekventovaná jsou i příslovce.

Zajímavým specifikem francouzského právního jazyka je syntaktická inverze základní skladební dvojice, tedy podmětu a přísudku. Jako příklad můžeme uvést „*Sont*

⁴¹ TOMÁŠEK, Michal. *Překlad v právní praxi*. 2. dopl. vyd. Praha: Linde, 2003. ISBN 80-7201-427-7, s. 23

⁴² Tamtéž

⁴³ CHLOUPEK, Jan. *Stylistika češtiny*. Vyd. 1. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1991. Učebnice pro vysoké školy. ISBN 80-04-23302-3, s. 43

⁴⁴ BEČKA, Josef Václav. *Česká stylistika*. 1. vyd. Praha: Academia, 1992. ISBN 80-200-0020-8, s. 32

⁴⁵ TOMÁŠEK, Michal. *Překlad v právní praxi*. 2. dopl. vyd. Praha: Linde, 2003. ISBN 80-7201-427-7, s. 25

⁴⁶ Tamtéž, s. 47

⁴⁷ ČECHOVÁ, Marie. *Stylistika současné češtiny*. Vyd. 1. Praha: ISV, 1997. Jazykověda (Institut sociálních vztahů). ISBN 80-85866-21-8, s. 85

⁴⁸ Tamtéž

considérées comme nulles et non avenues toutes conventions contraires aux dispositions du présent chapitre, (...)“⁴⁹

Nejvyužívanější tvary sloves v právním jazyce jsou formy v přítomném čase, který je pro vyjádření atemporálních dějů typický.⁵⁰ Díky preskriptivnímu charakteru právního jazyka jsou velmi často aplikované i podmínkové věty, které mají strukturu „hypotéza, dispozice, sankce“ neboli „jestliže, pak, jinak“.

Hojně se také užívají zpodstatnělá participia, která jsou jak přítomná, tak minulá (např. *adoptant, adopté*). Tvar přítomného participia zpravidla označuje aktivního původce děje, čímž se staví do významové opozice ke tvaru minulého participia, které označuje pasivní stranu právního vztahu.

Co se týče syntaktických specifik právního jazyka, nesmíme opomenout časté užití sloves v pasivu (např. *Les infractions pénales sont classées, suivant leur gravité, en crimes, délits et contraventions.*)⁵¹ a časté užití podřadných souvětí. Ve francouzském právním jazyce se navíc běžně setkáváme s neosobními zájmeny (např. *Il faut*).

Pro právní jazyk je příznačné používání vybraného jazyka (např. *savoir* místo *pouvoir*), strohost a neemocionálnost. V případě francouzského právního jazyka se setkáváme s hromaděním synonym (např. *il casse at annule*).

3.2 Ekvivalence

Hlavním cílem této bakalářské práce je určit míru rozdílnosti či odlišnosti francouzské a české právní úpravy trestných činů proti životu a zdraví. Pro dosažení vytyčeného cíle bude nezbytné vyhledání příslušných ekvivalentů neboli jednotek, které mají stejnou funkci. Pro naše účely musíme rozlišovat ekvivalenci jazykovou a právní. Pravdou je, že určité termíny mohou vykazovat jak jazykovou, tak zároveň právní ekvivalenci, ale není to pravidlem. Existují i takové termíny, jejichž jazykový a právní ekvivalent se výrazně liší.

⁴⁹ Příklad použit z internetového zdroje http://www.lexinter.net/Legislation7/warrants_hoteliers.htm

⁵⁰ ČECHOVÁ, Marie. *Stylistika současné češtiny*. Vyd. 1. Praha: ISV, 1997. Jazykověda (Institut sociálních vztahů). ISBN 80-85866-21-8, s. 85

⁵¹ Příklad použit z Code pénal, Article 111-1

3.2.1 Jazyková ekvivalence

Identifikovat jazykový ekvivalent znamená najít překlad určitého termínu do požadovaného jazyka. Jinými slovy řečeno, najít takové vyjádření v požadovaném jazyce, které vyvolá stejný efekt. K tomuto účelu využijeme různé odborné slovníky, jejichž nabízené varianty překladu zaneseme do tabulkového systému, který bude podrobněji vysvětlen v následující kapitole.

3.2.2 Právní ekvivalence

Právní ekvivalence spočívá v tom, že dva termíny odkazují ke stejné právní skutečnosti, ideálně v plném rozsahu. Pro vyhledání termínů vykazujících právní ekvivalenci je nezbytné porovnání definic uvedených v příslušných právních předpisech. Pro potřeby této bakalářské práce jsou to *Code pénal* a *Trestní zákoník*.

PRAKTICKÁ ČÁST

4 Komparativní analýza vybraných trestných činů proti životu a zdraví a rozbor příslušné právní terminologie

V následující kapitole přejdeme ke srovnávání uvedených právních úprav trestných činů. Jak již bylo řečeno v úvodu, komparace jednotlivých trestných činů proběhne jak na základě vyhledávání distinktivních významových prvků, tedy podmínek trestnosti a ukládaných sankcí, tak lexikálních aspektů. Z druhé kapitoly je zřejmé, že trestné činy proti životu a zdraví jsou obsáhlou hlavou Trestního zákoníku, proto se v této části zaměřím pouze na vybrané trestné činy.

Nejprve se však budeme věnovat rozboru kategorií trestných činů. Zatímco v České republice jsou trestné činy rozděleny na přečiny a zločiny, ve Francii existuje tzv. tripartice, což znamená, že trestné činy jsou tříděny, už od roku 1791⁵², podle své závažnosti, na *crimes*, *délits* a *contraventions*. Jak již bylo zmíněno v bodu 1.3 této bakalářské práce, toto rozdílné pojetí je zajímavé jak z právního, tak z lexikálního hlediska.

Aby byla lexikální analýza přehlednější, použiji tabulkový systém. Zdroje nabízených překladů budou označovány následovně:

Označení	Název
Slovník 1	Francouzsko-český, česko-francouzský právní slovník, Larišová Markéta ISBN: 978-80-7380-111-3
Slovník 2	Čtyřjazyčný právní slovník, Edgard Le Docte a Michal Tomášek ISBN: 80-85963-09-4
Slovník 3	Francouzsko-český, česko-francouzský velký slovník [nejen pro překladatele] ISBN: 978-80-87062-05-0
IATE	Interactive terminology for Europe (http://iate.europa.eu/SearchByQuery.do)

Tabulka 1 : Označení materiálů k následným překladům

⁵² GENINET, Béatrice. *L'indispensable du droit pénal*. 2e éd. Levallois-Perret: Studyrama, 2004. ISBN 2844724558, s. 40

4.1 Trestný čin

O trestném činu jako o termínu pojednává třetí bod první kapitoly. Nebudeme tedy opakovat, co již bylo řečeno, a zaměříme se přímo na hledání francouzského jazykového ekvivalentu. Slovníky nabízejí následující překlady:

<i>TRESTNÝ ČIN</i>	
Zdroj	Překlad
Slovník 1	<i>Infraction à la loi, acte criminel</i>
Slovník 2	<i>Crime</i>
Slovník 3	<i>Délit, acte criminel, fait délictueux</i>
IATE	<i>Infraction pénale</i>

Tabulka 2 : Překlad termínu *trestný čin*

Je zřejmé, že navrhované varianty překladu se značně liší. Je třeba vycházet z faktu, že termín *trestný čin* je ve vztahu ke *crimes, délites* a *contraventions* hyperonymní. Tudíž překládat termín *trestný čin* jako *crime, délit* nebo *contravention* je nepřesné. Po vyloučení těchto variant překladu nám v tabulce zůstávají *infraction à la loi, acte criminel, fait délictueux* a *infraction pénale*. Abychom byli schopní identifikovat vhodný jazykový ekvivalent, použijeme definice uvedené ve slovníku. Bylo zjištěno, že:

„*Infraction je zákonem výslovně stanoveno komisivní nebo omisivní jednání, za které jsou ukládány trestní sankce (...). (Existují tři kategorie infractions: les contraventions, les délits et les crimes.)*“⁵³

Je tedy zřejmé, že hledaným ekvivalentem k termínu *trestný čin* je právě *infraction*, který navíc odkazuje i ke stejné právní skutečnosti.

⁵³ *Dictionnaires de français LAROUSSE* [online]. [cit. 2016-03-18]. Dostupné z: <http://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/infraction/43017?q=infraction#42920>, přeloženo z francouzštiny autorkou

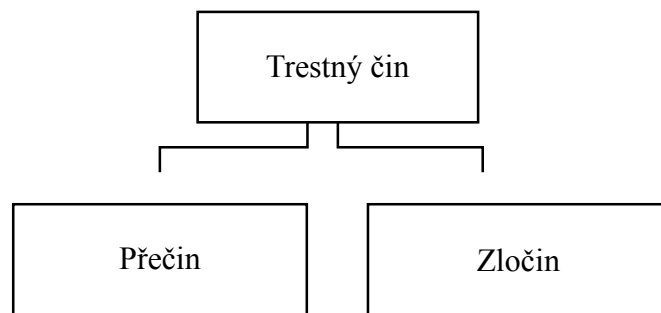

Diagram 1: Kategorie trestných činů v českém trestním právu

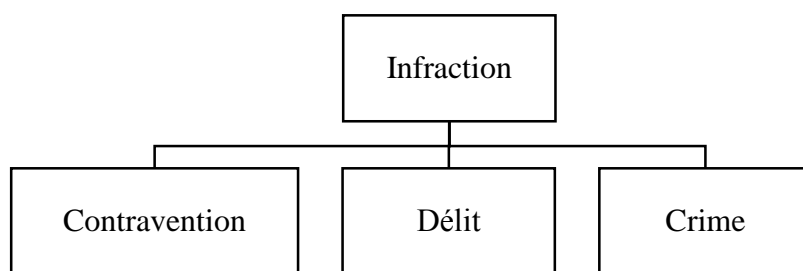

Diagram 2: Kategorie trestných činů ve francouzském trestním právu

4.2 Přečin

Přečinem jsou všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, za jejichž spáchání je stanoven trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let.⁵⁴ Následující tabulka nám indikuje, jaké možnosti překladu termínu *přečin* nám nabízí odborné slovníky.

PŘEČIN	
Zdroj	Překlad
Slovník 1	<i>Délit</i>
Slovník 2 ⁵⁵	<i>Délit correctionnel</i>
Slovník 3	<i>Délit, infraction</i>

Tabulka 3: Překlad termínu *přečin*

V tomto případě jsou navrhované varianty překladu takřka shodné. Nic nám tedy nebrání označit za jazykový ekvivalent právě **délit**, který zároveň nejlépe vystihuje i právní skutečnost přečinu.

⁵⁴ HENDRYCH, Dušan. *Právní slovník*. 3., podstatně rozš. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009. Beckovy odborné slovníky. ISBN 978-80-7400-059-1, s. 855

⁵⁵ Uvedený překlad termínu platí pro Francii a Belgie

4.3 Zločin

Zločin je v české trestněprávní úpravě těžší kategorií činu soudně trestného.⁵⁶ Zločinem se rozumí každý trestný čin, který není přečinem. Jsou to úmyslné trestné činy, za jejichž spáchání je ukládána trestní sazba odnětí svobody s horní hranicí převyšující pět let.⁵⁷ *Zločin* je do francouzštiny překládán odbornými slovníky následovně:

ZLOČIN	
Zdroj	Překlad
Slovník 1	<i>Crime</i>
Slovník 2 ⁵⁸	<i>Forfait</i>
Slovník 3	<i>Crime</i>
IATE ⁵⁹	<i>Crime</i>

Tabulka 4: Překlad termínu *zločin*

I u této tabulky jsou výsledky překladů víceméně jednoznačné. Za jazykový ekvivalent můžeme tedy považovat termín *crime*. Do této kategorie řadíme ty nejzávažnější trestné činy, jako je například vražda nebo neoprávněné odebrání tkání a orgánů.

4.4 *Contravention*

Contraventions jsou třetí kategorií trestných činů francouzské trestněprávní úpravy. Vzhledem ke skutečnosti, že v České republice jsou pouze dvě kategorie trestných činů, úplná právní ekvivalence v tomto případě neexistuje. Nicméně se pokusíme najít alespoň termín vykazující částečnou ekvivalenci. Jako obvykle porovnáme nabízené překlady odborných slovníků.

⁵⁶ HENDRYCH, Dušan. *Právní slovník*. 3., podstatně rozš. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009. Beckovy odborné slovníky. ISBN 978-80-7400-059-1, s. 1409

⁵⁷ tamtéž

⁵⁸ Slovník obsahuje heslo *těžký zločin*

⁵⁹ Neobsahuje samostatný termín *zločin*, ale vycházím z překladu *válečný zločin* – *crime de guerre*

CONTRAVENTION	
Zdroj	Překlad
Slovník 1	Přestupek, pokuta
Slovník 2	Přestupek, přestoupení
Slovník 3	Přečin, přestupek, pokuta

Tabulka 5: Překlad termínu *contravention*

Nejčastěji nabízenou variantou překladu je **přestupek**. Pravdou je, že z hlediska právní skutečnosti jsou si oba termíny blízké. Jak *contraventions*, tak přestupky jsou protiprávní jednání nižší závažnosti, nicméně mezi nimi existují značné odlišnosti v zařazení do příslušného právního systému. *Contraventions* jsou považovány za trestné činy, ale na rozdíl od *délits* a *crimes*, které vymezuje zákon, jsou *contraventions* vymezeny nařízením. V české trestněprávní úpravě jsou přestupky správní delikty, které vymezuje zejména Zákon o přestupcích (200/1990 Sb.).

Po provedené komparaci francouzské a české kategorizace trestných činů budeme pokračovat vyhledáním jazykových a právních francouzských ekvivalentů k vybraným trestným činům proti životu a zdraví.

4.5 Vražda

Navrhované překlady termínu vražda jsou následující:

VRAŽDA	
Zdroj	Překlad
Slovník 1	<i>Meurtre</i>
Slovník 2	<i>Meurtre, homicide</i>
Slovník 3	<i>Meurtre</i>
IATE	<i>Assassinat</i>

Tabulka 6: Překlad termínu vražda

Jak z tabulky vyplývá, překlad tohoto českého termínu do francouzštiny nepředstavuje žádný problém. Trestné činy vražda a ***meurtre*** jsou i shodně definovány

v příslušných právních předpisech, a to jako úmyslné usmrcení jiného. V čem se však liší, je základní trestní sazba, která je ve Francii přísnější. Oproti České republice, kde je základní trestní sazba deset až osmnáct let odnětí svobody, ve Francii je to třicet let odnětí svobody.

Za povšimnutí stojí, že internetová databáze IATE navrhuje variantu překladu *assassinat*. Tato varianta překladu se mi jeví jako irelevantní z následujícího důvodu. Z definice vyplývá, že *assassinat* představuje vraždu, která je však vykonána po předchozím uvážení. Tudíž překládat tento francouzský termín pouze jako vražda postrádá distinktivní významový prvek předchozího rozmyslu. I přes skutečnost, že česká trestněprávní úprava neobsahuje termín úkladná vražda, je podle mého názoru právě tento termín nejvhodnějším překladem francouzského termínu *assassinat*.

Dále se zaměříme na komparaci specifických okolností, za kterých jsou uloženy vyšší trestní sankce. V obou státech je pachatel trestán vyšším trestem, pokud spáchá tento trestný čin na dítěti mladším patnácti let, na těhotné ženě, na úřední osobě při výkonu její pravomoci nebo na svědkovi v souvislosti s jeho povinnostmi.

Trestní zákoník bere navíc v úvahu následující přitěžující okolnosti: trestný čin byl spáchán opětovně, na dvou a více osobách, na základě etnické příslušnosti, rasy, vyznání nebo národnosti, zvláště krutým způsobem nebo v úmyslu získat majetkový prospěch.

Oproti tomu, *Code pénal* determinuje jako přitěžující okolnosti spáchání tohoto trestného činu na legitimním nebo přirozeném předkovi nebo adoptivních rodičích, či na osobě se zvláštní zranitelností, která může být způsobena např. nemocí, věkem, psychickou poruchou apod. Pokud je trestný čin *meurtre* předcházen, doprovázen nebo následován jiným trestným činem nebo pokud má za cíl usnadnit přečin nebo ulehčit útěk je za něj také ukládána vyšší trestní sazba.

Zajímavostí je, že *Code pénal* samostatně vyčleňuje trestný čin *empoisonnement* (travičství), za který ukládá trest třiceti let odnětí svobody.

4.6 Zabití

Dalším trestným činem, kterým se budeme zabývat, je zabití. Použité prameny nám nabízejí následující překlady tohoto trestného činu:

ZABITÍ	
Zdroj	Překlad
Slovník 1	Homicide
Slovník 2	Homicide
Slovník 3	Homicide
IATE	Homicide

Tabulka 7: Překlad termínu zabití

Jak můžeme vidět, všechny použité prameny nabízí stejný překlad termínu zabití, a to **homicide**. Tento překlad považuji z jazykového hlediska za správný.

Ovšem hledání právního ekvivalentu k tomuto trestnému činu je velmi komplikované. Mojí prvotní domněnkou je, že žádný takový ekvivalent, který by vykazoval stejnou právní skutečnost, ve francouzské trestněprávní úpravě neexistuje. Pojdme si nyní tuto domněnku buď potvrdit, nebo vyvrátit.

Trestný čin zabití je spáchán úmyslným zabitím jiného, přičemž pachatel je v době spáchání tohoto trestného činu v silném rozrušení ze strachu, v úleku, v jiném omluvitelném hnutí mysli, nebo byl vyprovokován předchozím zavrženímhodným jednáním poškozeného.⁶⁰ Důležitým aspektem tedy je, že zabití je úmyslným trestným činem. Legální definice posunuje význam zabití, neboť běžný jazyk vykládá zabití jako neúmyslný čin.

Ve francouzské trestněprávní úpravě existují pouze dva takové trestné činy, které jsou charakteristické úmyslným způsobením smrti jinému. Jsou to *meurtre* a *empoisonnement*, o kterých už byla řeč v bodě 4.5. Jiné úmyslné trestné činy s cílem způsobit smrt jiného nejsou v *Code pénal* explicitně uvedeny.

Zjistili jsme tedy, že pro trestný čin zabití neexistuje francouzský právní ekvivalent, neboť *Code pénal* nebere v potaz, jestli byl pachatel při spáchání činu v omluvitelném hnutí mysli či nikoliv, což je v české trestněprávní úpravě nuance mezi trestnými činy vražda a zabití.

⁶⁰ § 141 Trestního zákoníku

4.7 Usmrcení z nedbalosti

U trestného činu usmrcení z nedbalosti se zaměříme na jazykový rozbor termínů usmrcení a nedbalost.

USMRCENÍ	
Zdroj	Překlad
IATE	<i>Mise à mort</i>

Tabulka 8: Překlad termínu usmrcení

Termín usmrcení nefiguruje skoro v žádném z použitých pramenů. Výjimkou je internetová databáze IATE, která nabízí překlad *Mise à mort*, jenž se mi z jazykového hlediska jeví v pořádku.

NEDBALOST	
Zdroj	Překlad
Slovník 1	<i>Négligence</i>
Slovník 2	<i>Négligence</i>

Tabulka 9: Překlad termínu nedbalost

Můžeme konstatovat, že i termín nedbalost je většinou použitých materiálů opomíjen. Tento termín obsahují pouze dva z pěti použitých pramenů, které ho překládají shodně, a to jako *négligence*.

Trestný čin usmrcení z nedbalosti sám o sobě není heslem ani v jednom z použitých slovníků. Proto jsme si při hledání jazykového ekvivalentu pomohli vyhledáním jednotlivých termínů, tedy termíny usmrcení a nedbalost. I přes malé množství nabízených překladů se můžeme pokusit najít vhodný jazykový ekvivalent. Vyjdeme-li z francouzských lingvistických pravidel, můžeme navrhnout jako vhodný jazykový ekvivalent *mise à mort par négligence*.

Nyní se zaměříme na identifikaci právního ekvivalentu. Trestným činem usmrcení z nedbalosti se rozumí způsobení jinému smrt z nedbalosti. Důležitým distinktivním aspektem tedy je nedbalost. Po pečlivém prostudování *Code pénal* můžeme za právní ekvivalent označit trestný čin *Homicide involontaire*, který je definován jako usmrcení ze zlé vůle, neopatrnosti, nedbalosti, nedodržením povinné bezpečnosti uložené zákonem

nebo nepozornosti.⁶¹

Následuje porovnání výše trestních sazeb zmíněných trestných činů. Trestní zákoník ukládá za spáchání trestného činu usmrcení z nedbalosti odnětí svobody až na tři léta a navíc zákaz činnosti. Pokud byl tento trestný čin spáchán porušením důležité povinnosti, která vyplývá ze zaměstnání pachatele, je trestní sazba zvýšena na jeden rok až šest let odnětí svobody. Odnětí svobody na dva až osm let bude uloženo tomu, kdo spáchal trestný čin usmrcení z nedbalosti hrubým porušením zákonů o ochraně životního prostředí, o bezpečnosti práce, dopravy nebo hygienické zákony. Nejvyšší možná trestní sazba za tento trestný čin je tři až deset let odnětí svobody. Je ukládána, pokud byla tímto trestným činem způsobena smrt více osobám.⁶²

Ve Francii je základní trestní sazbou za trestný čin *homicide involontaire* uvěznění na tři roky a pokuta 45 000 eur. Pokud byl závazek bezpečnosti uložený zákonem porušen záměrně, pachateli bude uložen vyšší trest, tj. pět let uvěznění a pokuta 75 000 eur. Za povšimnutí stojí, že *Code pénal* samostatně vyčleňuje dva specifické případy spáchání tohoto trestného činu (čl. 221-6-1 a čl. 221-6-2). Prvním je spáchání *homicide involontaire* řidičem motorového vozidla. V druhém případě je příčinou smrti poškozeného napadení psem. Oběma pachatelům, jak řidiči motorového vozidla, tak i majiteli psa, je ukládán trest pěti let uvěznění a 75 000 eur pokuty. Existují další okolnosti trestného činu *homicide involontaire*, za kterých jsou tresty za spáchání přísnější, a jejichž výčet najdeme v *Code pénal*.

4.8 Účast na sebevraždě

Dalším trestným činem, k němuž vyhledáme jazykový a právní ekvivalent je účast na sebevraždě. I v tomto případě nastává situace, se kterou jsme se v průběhu psaní bakalářské práce již setkali, a to, že název trestného činu, tedy účast na sebevraždě, neexistuje ve slovnících jako samostatné heslo. Pomůžeme si tedy překladem jednotlivých termínů:

⁶¹ *Trestní zákoník Francouzské republiky: překlad úplného znění zákona platného k 1. březnu 1994*. Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1995. Prameny (Institut pro kriminologii a sociální prevenci), s. 74

⁶² § 143 Trestního zákoníku

ÚČAST	
Zdroj	Překlad
Slovník 1	<i>Participation</i>
Slovník 3	<i>Assistance, participation, présence</i>
IATE	<i>Participation</i>

Tabulka 10: Překlad termínu účast

Můžeme vidět, že nejčastěji navrhovanou variantou překladu je *participation*, která je i podle mého názoru tou nejvhodnější možností.

SEBEVRAŽDA	
Zdroj	Překlad
Slovník 1	<i>Suicide</i>
Slovník 2	<i>Suicide, homicide de soi-même</i>
Slovník 3	<i>Suicide, autolyse</i>

Tabulka 11: Překlad termínu sebevražda

V tomto případě nám tabulka nabízí více možností překladu. Varianty překladu jsou víceméně synonymní, tudíž stačí vybrat tu nejvhodnější pro právní jazyk. Podle mého úsudku je tím nejpříhodnějším překladem *suicide*. Trestný čin účast na sebevraždě tedy můžeme přeložit do francouzštiny jako *participation au suicide*.

Právním ekvivalentem by mohl být francouzský trestný čin uvedený v oddíle *De la provocation au suicide*. Jestli tomu tak opravdu je, zjistíme porovnáním definic uvedených v příslušných právních předpisech.

Trestný čin účast na sebevraždě spáchá ten, kdo jiného pohne k sebevraždě nebo jinému k sebevraždě pomáhá. Pachatel je trestný, i pokud došlo jen k pokusu o sebevraždu.

Oddíl *De la provocation au suicide* definuje trestný čin, kterým pachatel podněcuje jiného k sebevraždě. Stejně jako v české trestněprávní úpravě, i v té francouzské je čin trestný, i když podněcování mělo za následek být jen pokus o sebevraždu.

Můžeme tedy konstatovat, že oba dva výše zmíněné trestné činy popisují stejnou právní skutečnost, a jsou tudíž právními ekvivalenty.

4.9 Mučení a jiné nelidské a kruté zacházení

Dalším trestným činem, kterému se budeme podrobněji věnovat, je mučení a jiné nelidské a kruté zacházení. Klíčovým termínem v názvu tohoto trestného činu je mučení, jehož nabízené překlady jsou následující:

MUČENÍ	
Zdroj	Překlad
Slovník 1	<i>Torture</i>
Slovník 3	<i>Torture, supplice, question</i> ⁶³
IATE	<i>Torture</i>

Tabulka 12: Překlad termínu mučení

Co se týče termínu mučení, použité prameny se shodují na překladu *torture*. I podle mého názoru se jedná o úplný jazykový ekvivalent, navíc bychom termín *torture* našli i v *Code pénal* v rámci oddílu *Des tortures et actes de barbarie*.

Možným francouzským právním ekvivalentem k trestnému činu mučení a jiné nelidské a kruté zacházení by mohlo být právě *Des tortures et actes de barbarie*. Jestli je moje domněnka správná a jedná se o ekvivalent, si ověříme porovnáním definic.

Trestného činu mučení a jiné nelidské a kruté zacházení se dopustí ten, kdo způsobí tělesné nebo duševní utrpení jinému.⁶⁴

Torture je násilný čin, který má za cíl způsobit jinému utrpení.⁶⁵ *Acte de barbarie* je také násilný čin, který na rozdíl od *torture*, atakuje důstojnost jiného a tím narušuje základní hodnoty společnosti.⁶⁶ Vezmeme-li v úvahu, že celý oddíl se nazývá *Des tortures et des actes de barbarie*, mohli bychom trestné činy popisované v tomto oddílu definovat následovně: násilné činy, které mají za cíl způsobit jinému utrpení nebo atakovat jeho důstojnost.

Až doposud si definice trestných činů mučení a jiné nelidské a kruté zacházení a *Des tortures et actes de barbarie* zcela odpovídají. Avšak Trestní zákoník, na rozdíl od *Code pénal*, explicitně uvádí, že trestný čin mučení a jiné nelidské a kruté zacházení je

⁶³ Hist., soudní

⁶⁴ HENDRYCH, Dušan. *Právní slovník*. 3., podstatně rozš. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009. Beckovy odborné slovníky. ISBN 978-80-7400-059-1, s. 450

⁶⁵ *DICIONNAIRE DE DROIT CRIMINEL* [online]. [cit. 2016-04-06]. Dostupné z: http://ledroitcriminel.free.fr/dictionnaire/lettre_t/lettre_t_ti.htm

⁶⁶ *DICIONNAIRE DE DROIT CRIMINEL* [online]. [cit. 2016-04-06]. Dostupné z: http://ledroitcriminel.free.fr/dictionnaire/lettre_b/lettre_ba.htm

spáchán pouze v souvislosti s výkonem pravomoci orgánu státní správy, územní samosprávy, soudu nebo jiného orgánu veřejné moci. I přes chybějící upřesňující informace v *Code pénal*, tato skutečnost nevylučuje právní ekvivalenci uvedených francouzských a českých trestných činů. Právní ekvivalence *Des tortures et actes de barbarie* a mučení a jiné nelidské a kruté zacházení není však svým rozsahem úplná, ale z důvodů, které jsme uvedli, pouze částečná.

4.10 Ublížení na zdraví

Dalším trestným činem, který bude předmětem našeho zkoumání, je ublížení na zdraví. Nabízené varianty překladu tohoto trestného činu jsou následující:

UBLÍŽENÍ NA ZDRAVÍ	
Zdroj	Překlad
Slovník 1	Coups et blessures
Slovník 2	Coups et blessures
Slovník 3	Coups et blessures

Tabulka 13: Překlad termínu ublížení na zdraví

Jak je z tabulky zřejmé, francouzským jazykovým ekvivalentem k českému termínu ublížení na zdraví je *coups et blessures*. Všechny nabízené překlady použitých zdrojů jsou shodné, tudíž po jazykové stránce je hledání ekvivalentu bezproblémové. Ovšem vzhledem k faktu, že Trestní zákoník je koncipován úplně jinak než *Code pénal*, není tak jednoduché identifikovat právní ekvivalent tohoto trestného činu.

Jak již bylo řečeno v teoretické části, Trestní zákoník rozlišuje trestné činy ublížení na zdraví a těžké ublížení na zdraví. Česká trestněprávní úprava definuje tyto trestné činy následovně: trestný čin těžké ublížení na zdraví jako úmyslné způsobení těžké újmy na zdraví a trestný čin ublížení na zdraví jako úmyslné ublížení jinému na zdraví.

Po prostudování *Code pénal* se mi k výše uvedeným trestným činům jeví jako nejvhodnější právní ekvivalenty trestné činy uvedené v paragrafu *Des violences*. V tomto paragrafu jsou ve člancích 222-7 až 222-16-3 uvedeny jednotlivé trestné činy, které mají společný charakteristický znak, a to, že se jedná o násilné trestné činy. Zařadili bychom sem násilné trestné činy, které způsobily smrt jiného bez úmyslu způsobit ji, násilné trestné činy, které jinému způsobily trvalé zmrzačení nebo chorobu, nebo ty násilné

trestné činy, které mají za následek pracovní neschopnost jiného. Dále potom násilné činy, které jsou běžně páčány na nezletilém, těhotné ženě nebo jiné zvláště zranitelné osobě. Nesmíme opomenout ani podání škodlivých látek jinému za účelem narušit jeho fyzickou či psychickou integritu a také napadání soukromí jiného agresivními telefonáty.

Z uvedeného vyplývá, že francouzská trestněprávní úprava je v tomto případě mnohem detailnější. Trestní zákoník se, na rozdíl od *Code pénal*, podrobněji nezabývá následky způsobenými jinému těmito trestnými činy. To nám však nebrání označit trestné činy uvedené v paragrafu *Des violences* za právní ekvivalenty k trestným činům ublížení na zdraví a těžké ublížení na zdraví. Tyto trestné činy odkazují ke stejné právní skutečnosti, avšak liší se v rozsahu. Tudíž právní ekvivalence je v tomto případě pouze částečná.

4.11 Rvačka

Dalším trestným činem, který byl vybrán pro detailnější rozbor, je rvačka. Termín rvačka je překládán následovně.

RVAČKA	
Zdroj	Překlad
Slovník 1	<i>Altercation, bagarre, rixe</i>
Slovník 2	<i>Rixe</i>
Slovník 3	<i>Bagarre, mêlée, rixe</i>

Tabulka 14 : Překlad termínu rvačka

Jak nám tabulka indikuje, nabízené varianty překladu se různí. Online slovník *Larousse* však uvádí, že všechny tyto varianty překladu mají stejný význam, jsou tedy synonymní. Záleží na tom, který z nabízených překladů je nejvhodnější pro právní jazyk. Po prostudování *Code pénal* musím konstatovat, že ani jedna z variant překladu nabízených tabulkou se v tomto právním předpise nevyskytuje. I přes tuto skutečnost si dovolím označit za nejvhodnější francouzský jazykový ekvivalent ***rix***, a to z následujícího důvodu. Právě *rix* již figuruje v jiném překladu právního předpisu,

konkrétně v překladu tuniského Trestního zákoníku do francouzštiny⁶⁷.

Co se týče právního ekvivalentu, jeho vyhledání působí značné problémy. Žádný takový trestný čin, který na první pohled pokrývá právní skutečnost českého trestného činu rvačka, v *Code pénal* nenajdeme. Podle mého názoru je třeba hledat požadovaný právní ekvivalent v paragrafu *Des violences*, v němž jsou uvedeny násilné činy obecně a ve kterém jsou tyto trestné činy tříděny podle následků způsobených jinému. Paragraf *Des violences* je podrobněji popsán v bodě 4.10. této bakalářské práce, proto se mu již nebudeme dále věnovat.

4.12 Nedovolené přerušování těhotenství bez souhlasu těhotné ženy

Předposledním trestným činem, kterému se budeme podrobněji věnovat, je nedovolené přerušování těhotenství bez souhlasu těhotné ženy. Jako tomu již bylo u některých předchozích trestných činů, ani v tomto případě nefiguruje ve slovnících název trestného činu jako samostatné heslo. Pomůžeme si tedy překladem klíčového termínu přerušování těhotenství, jehož navrhované varianty překladu uvádí následující tabulka.

PŘERUŠENÍ TĚHOTENSTVÍ	
Zdroj	Překlad
Slovník 1 ⁶⁸	<i>Interruption volontaire de la grossesse (IVG)</i>
Slovník 2 ⁶⁹	<i>Interruption</i>
Slovník 3 ⁷⁰	<i>Interruption volontaire de grossesse</i>
IATE ⁷¹	<i>Interruption volontaire de grossesse (IVG)</i>

Tabulka 15 : Překlad termínu přerušování těhotenství

Většina použitých slovníků obsahuje termín umělé přerušování těhotenství a shoduje se na překladu *interruption volontaire de grossesse*. Pokud vezmeme v potaz, že hledáme jazykový ekvivalent k termínu přerušování těhotenství, tato varianta překladu není

⁶⁷ Překlad tuniského Trestního zákoníku do francouzštiny dostupný z : http://www.e-justice.tn/fileadmin/fichiers_site_francais/codes_juridiques/Code_penal_12_07_2010_fr.pdf

⁶⁸ Tento slovník obsahuje heslo: umělé přerušování těhotenství

⁶⁹ Tento slovník obsahuje pouze heslo: přerušování

⁷⁰ Tento slovník obsahuje heslo: umělé přerušování těhotenství

⁷¹ IATE obsahuje termín: umělé přerušování těhotenství se souhlasem těhotné ženy

adekvátní, neboť je z ní zřejmý souhlas těhotné ženy k přerušení těhotenství. Navrhuji tedy použít pouze *interruption de grossesse*, neboť právě tento překlad je podle mého názoru nejvhodnější k hledanému českému termínu přerušení těhotenství. Co se týče překladu celého názvu trestného činu nedovolené přerušení těhotenství bez souhlasu těhotné ženy, navrhuji *interruption illicite de grossesse sans le consentement de la femme enceinte*.

Identifikace právního ekvivalentu je v tomto případě bezproblémová, protože *Code pénal* obsahuje oddíl *De l'interruption illégale de la grossesse*, který uvádí, že přerušení těhotenství bez souhlasu těhotné ženy je trestáno odnětím svobody na pět let a peněžitým trestem 75 000 eur. Tento oddíl *Code pénal* tedy pokrývá právní skutečnost trestného činu nedovolené přerušení těhotenství bez souhlasu těhotné ženy, avšak liší se v ukládaných sankcích. V České republice je základní trestní sazba za spáchání tohoto trestného činu odnětí svobody na dvě léta až osm let.

Český Trestní zákoník je ve vymezení trestného činu nedovolené přerušení těhotenství bez souhlasu těhotné ženy o poznání konkrétnější. Oproti *Code pénal* uvádí výčet okolností, za kterých je aplikována přísnější trestní sazba.

4.13 Neoprávněné odebrání tkání a orgánů

Posledním trestným činem, který bude předmětem rozboru, je neoprávněné odebrání tkání a orgánů. Klíčovým termínem v názvu tohoto trestného činu je neoprávněné odebrání, jehož varianty překladu jsou následující:

NEOPRÁVNĚNÉ ODEBRÁNÍ	
Zdroj	Překlad
Slovník 1 ⁷²	<i>Illégitime, injustifié, sans fondement</i>
Slovník 3 ⁷³	<i>Incompétent, injustifié, illicite</i>
IATE ⁷⁴	<i>Prélèvement d'organes</i>

Tabulka 16 : Překlad termínu neoprávněné odebrání

Z výše uvedeného je patrné, že tento termín se jako takový nevyskytuje v žádném

⁷² Tento slovník obsahuje pouze heslo: neoprávněné

⁷³ Tento slovník obsahuje pouze heslo: neoprávněné

⁷⁴ IATE obsahuje pouze termín: odebrání orgánů

z použitých slovníků. Slovníky obsahují pouze heslo neoprávněný. Za povšimnutí stojí internetová databáze IATE, která uvádí termín odebrání orgánů, jenž do francouzštiny překládá jako *prélèvement d'organes*. I přes malé množství nabízených variant překladu se pokusíme najít jazykový ekvivalent k tomuto trestnému činu.

Vyjdeme-li z lingvistických pravidel francouzského jazyka, můžeme navrhnout jako jazykový ekvivalent *prélèvement illicite de tissus et d'organes*.

Právní ekvivalent k tomuto českému trestnému činu bychom našli v oddíle *De la protection du corps humain*, který uvádí všechny trestné činy spojené s odebráním orgánů, tkání a buněk a jejich nakládáním.

4.14 Vyhodnocení

Ve čtvrté kapitole jsme vyhledali jazykové a právní ekvivalenty vybraných trestných činů proti životu a zdraví. Pro hledání jazykových ekvivalentů byla nezbytná práce se slovníky. Použit byl však i internetový zdroj IATE. Obecně platí, že najít jazykový ekvivalent bylo jednodušší, než najít právní ekvivalent. V každém případě se výraz dá určitým způsobem přeložit do požadovaného jazyka, ale tento překlad následně nemusí pokrývat žádnou právní skutečnost. Pokud přece jen nastaly komplikace při identifikaci jazykových ekvivalentů, dopomohli jsme si komparací definic uvedených v příslušných právních předpisech. Následující tabulka nám ukazuje, jak jsou jednotlivé zdroje relevantní k překladům z oblasti trestných činů proti životu a zdraví.

		Termíny					
		Trestný čin	Přečin	Zločin	Contravention	Vražda	Zabití
Zdroj	Slovník 1	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	Slovník 2	X	✓	X	✓	✓	✓
	Slovník 3	X	✓	✓	✓	✓	✓
	IATE	✓	-	✓	-	X	✓

		Termíny					
		Usmrcení	Nedbalost	Účast	Sebevražda	Mučení	Ublížení na zdraví
Zdroj	Slovník 1	-	✓	✓	✓	✓	✓
	Slovník 2	-	✓	✓	✓	-	✓
	Slovník 3	-	-	-	✓	✓	✓
	IATE	✓	-	✓	-	✓	-

		Termíny		
		Rvačka	Přerušení těhotenství	Neoprávněné odebrání
Zdroj	Slovník 1	✓	-	-
	Slovník 2	✓	-	-
	Slovník 3	✓	-	-
	IATE	-	-	-

Legenda:
✓ termín přeložen adekvátně
X termín přeložen nepřesně
- slovník termín neobsahuje

Tabulka 17: Vyhodnocení relevance použitých slovníků

Nejspolehlivějším, a tím pádem nejvhodnějším, zdrojem pro překlad z oblasti trestných činů proti životu a zdraví je Slovník 1 (tj. Francouzsko-český, česko-francouzský právní slovník, Larišová Markéta ISBN: 978-80-7380-111-3). Z patnácti hledaných termínů jich tento slovník obsahoval dvanáct a navíc byly všechny přeloženy správně.

Naopak nejméně relevantním zdrojem pro překlad termínů z trestního práva je internetový zdroj IATE (*Interactive terminology for Europe*), který nabízel vhodnou variantu překladu v méně než 50% případů. Tento nepříznivý výsledek přikládám faktu, že trestněprávní úprava nespadá do kompetencí Evropské unie.

Ostatní dva slovníky, Slovník 2 (Čtyřjazyčný právní slovník, Edgard Le Docte a Michal Tomášek, ISBN: 80-85963-09-4) a Slovník 3 (Francouzsko-český, česko-francouzský velký slovník [nejen pro překladatele], ISBN: 978-80-87062-05-0) se jako překladatelská pomůcka pro oblast trestního práva jeví víceméně průměrně.

Při procesu identifikace právních ekvivalentů jsme se setkali se zajímavými skutečnostmi. Právní ekvivalence může být buď úplná, částečná, nebo nulová. V této kapitole jsme si dokázali, že úplná právní ekvivalence panuje například mezi českým termínem vražda a francouzským termínem *meurtre*. Doložili jsme také, že vztah částečné ekvivalence existuje například mezi paragrafy mučení a jiné nelidské a kruté zacházení a *Des tortures et actes de barbarie*. S nulovou právní ekvivalencí jsme se setkali jen zřídka. Příkladem může být trestný čin *empoisonnement* (travičství), který není v české trestněprávní úpravě explicitně uveden nebo trestný čin zabití, ke kterému naopak neexistuje francouzský právní ekvivalent.

Dalším poznatkem z provedené komparace je, že existují francouzské termíny, ke kterým lze přiřadit více českých právních ekvivalentů. Příkladem je paragraf *Des violences*, který vykazuje právní ekvivalenci jak s trestným činem ublížení na zdraví, tak s trestným činem těžké ublížení na zdraví. Posledním zjištěním je, že v určitých případech jsou právní a jazykové ekvivalenty shodné. Je tomu tak například u *meurtre* – vražda.

4.15 Glosář

V následujícím glosáři jsou uvedeny všechny termíny, které byly předmětem provedeného rozboru, a jejich nejvhodnější překlady do francouzštiny.

M	
Mučení	<i>Torture f</i>
N	
Nedovolené přerušení těhotenství bez souhlasu těhotné ženy	<i>Interruption f illicite de grossesse sans le consentement de la femme enceinte</i>
Neoprávněné odebrání tkání a orgánů	<i>Prélèvement m illicite de tissus et d'organes</i>
P	
Přečin	<i>Délit m</i>
Přestupek	<i>Contravention f</i>
R	
Rvačka	<i>Rixe f</i>
T	
Trestný čin	<i>Infraction f</i>
U	
Ublížení na zdraví	<i>Coups m et blessures f</i>
Usmrcení z nedbalosti	<i>Mise f à mort par négligence</i>
Účast na sebevraždě	<i>Participation f au suicide</i>
V	
Vražda	<i>Meurtre m</i>
Z	
Zabití	<i>Homicide m</i>
Zločin	<i>Crime m</i>

Závěr

Předkládaná bakalářská práce se zabývá komparací české a francouzské právní úpravy trestných činů proti životu a zdraví. Práce je rozdělena na praktickou a teoretickou část, přičemž důraz byl kladen na praktickou část. V teoretické části jsme si stručně představili základní pojmy z trestního práva a také jsme se seznámili se specifiky právního jazyka. Dále jsme si přiblížili jednotlivé trestné činy proti životu a zdraví v České republice i jejich francouzské ekvivalenty. Poznatky teoretické části nám následně umožnily vypracovat část praktickou.

Díky provedenému rozboru jsme dospěli k dosažení hlavních vytyčených cílů této bakalářské práce.

1) Vyhledali jsme **francouzské právní ekvivalenty** k vybraným trestným činům. Ve většině případů, kromě těch, kdy určitá právní skutečnost neexistuje v druhém právním pojetí, jako je tomu například u *empoisonnement*, jsme dokázali identifikovat buď úplné, nebo alespoň částečné ekvivalenty.

Kromě vyhledání francouzských juristických ekvivalentů jsme navíc mohli, díky informacím uvedených v této bakalářské práci, porovnat francouzskou a českou trestněprávní úpravu obecně.

Obě trestněprávní úpravy jsou kontinentálním právem a ani funkce trestního práva se v těchto zemích neliší, neboť jsou stejné ve všech státech světa. V čem jsou tyto právní úpravy však zásadně rozdílné, je kategorizace trestných činů. V České republice je zavedena bipartice, což znamená, že trestné činy v České republice jsou rozděleny na přečiny a zločiny, zatímco francouzská trestněprávní úprava dělí trestné činy na *délits*, *crimes* a *contraventions*.

Dále bylo zjištěno, že systematika francouzských a českých trestních předpisů je velmi odlišná, protože řazení jednotlivých trestných činů v *Code pénal* neodpovídá tomu v Trestním zákoníku. Po důkladném prostudování obou zmíněných právních předpisů musím konstatovat, že se mi lépe pracovalo s Trestním zákoníkem, který je podle mého názoru uspořádán logičtěji a přehledněji, neboť *Code pénal* obsahuje spoustu dodatečně přidaných novelizací. Věcné členění Trestního zákoníku je propracovanější, protože se v něm jednotlivé problematiky neprolínají.

2) Vyhledali jsme **francouzské jazykové ekvivalenty** k vybraným trestným činům. Pro dosažení tohoto cíle jsme využili práce s francouzsko-českými odbornými slovníky. Vysledovali jsme, že nejvhodnějším slovníkem pro překlad termínů z právní oblasti trestných činů proti životu a zdraví je Francouzsko-český, česko-francouzský právní slovník (LARIŠOVÁ, Markéta. *Francouzsko-český, česko-francouzský právní slovník*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-111-3).

Bylo zjištěno, že se francouzská a česká právní úprava trestných činů proti životu a zdraví velmi podobají. Obě právní úpravy jsou kontinentálním právem a jsou založeny na stejných principech. Našli bychom určité rozdíly, například v ukládaných sankcích, v podmínkách trestnosti, atd. Dle mého názoru je však rozhodujícím argumentem pro označení české a francouzské právní úpravy trestných činů proti životu a zdraví za velmi blízké skutečnost, že obě tyto úpravy chrání stejné hodnoty.

Resumé

Ce mémoire traite la comparaison entre la législation tchèque et celle française concernant les infractions contre la vie et la santé. Le mémoire est divisé en deux parties, la partie théorique et la partie pratique sur laquelle on met l'accent. Dans la partie théorique, le mémoire a brièvement présenté les concepts fondamentaux du droit pénal ainsi qu'il s'est focalisé sur les spécificités du langage juridique. De plus, la partie théorique a cité les infractions particulières contre la vie et la santé en République tchèque et leurs équivalents français. Les acquis de la partie théorique nous ont ensuite permis de développer la partie pratique.

Grâce à la partie pratique nous sommes arrivés à atteindre les deux objectifs principaux de ce mémoire.

1, Nous avons trouvé des **équivalents juridiques français** des infractions choisies. Dans la plupart des cas, sauf ceux où il n'y a pas de certaine réalité dans l'autre concept juridique, comme par exemple l'empoisonnement, nous avons été en mesure d'identifier les équivalents juridiques soit complets soit partiels.

Hormis l'identification des équivalents juridiques français, nous avons pu comparer, grâce aux informations présentées dans ce mémoire, la législation pénale française et celle tchèque en général.

Les deux législations sont issues du droit continental et même les fonctions du droit pénal ne diffèrent pas dans ces pays car elles sont les mêmes dans tous les pays du monde. Ces législations sont radicalement dissemblables en ce qui concerne la qualification des infractions. En République tchèque existe la bipartition, ce qui signifie que les infractions en République tchèque sont divisés en crimes et délits, alors que la législation pénale française divise les infractions en délits, crimes et contraventions.

De plus, il a été constaté que la nomenclature des prescriptions juridiques françaises et tchèques diffère beaucoup, parce que le classement des infractions du Code pénal français ne correspond pas à celui du Code pénal tchèque. Après avoir dûment étudié les deux prescriptions juridiques, je dois constater que je préférerais travailler avec le Code pénal tchèque qui est, à mon avis, plus clair et logique, car le Code pénal français comporte beaucoup d'amendements supplémentaires. Le sectionnement du Code pénal tchèque est plus élaboré, parce que les problématiques individuelles ne sont pas recoupées.

2, Nous avons trouvé des **équivalents linguistiques français** des infractions choisies. Afin d'atteindre cet objectif, nous avons utilisé les dictionnaires spécialisés français-tchèques. Nous avons remarqué que le dictionnaire le plus approprié pour traduire les termes du domaine juridique des crimes contre la vie et la santé est *Francouzsko-český, česko-francouzský právní slovník* (LARIŠOVÁ, Markéta. *Francouzsko-český, česko-francouzský právní slovník*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-111-3).

Il a été constaté que les législations française et tchèque des infractions contre la vie et la santé sont très similaires. Les deux législations sont issues du droit continental et sont basées sur les mêmes principes. Il y a certaines différences, telles que les sanctions imposées, les conditions du caractère délictueux, etc. D'après moi, l'argument décisif pour désigner la législations tchèque et française des infractions contre la vie et la santé comme très proches, c'est le fait que les deux législations protègent les mêmes valeurs.

Seznam tabulek a diagramů

Tabulka 1: Označení materiálů k následným překladům

Tabulka 2: Překlad termínu trestný čin

Tabulka 3: Překlad termínu přečin

Tabulka 4: Překlad termínu zločin

Tabulka 5: Překlad termínu *contravention*

Tabulka 6: Překlad termínu vražda

Tabulka 7: Překlad termínu zabití

Tabulka 8: Překlad termínu usmrcení

Tabulka 9: Překlad termínu nedbalost

Tabulka 10: Překlad termínu účast

Tabulka 11: Překlad termínu sebevražda

Tabulka 12: Překlad termínu mučení

Tabulka 13: Překlad termínu ublížení na zdraví

Tabulka 14: Překlad termínu rvačka

Tabulka 15: Překlad termínu přerušování těhotenství

Tabulka 16: Překlad termínu neoprávněné odebrání

Tabulka 17: Vyhodnocení relevance použitých slovníků

Diagram 1: Kategorie trestných činů v českém trestním právu

Diagram 2: Kategorie trestných činů ve francouzském trestním právu

Seznam odborné literatury a jiných zdrojů

Právní předpisy

- *Code pénal*
- Trestní zákoník Francouzské republiky: překlad úplného znění zákona platného k 1. březnu 1994. Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1995. Prameny (Institut pro kriminologii a sociální prevenci)
- Trestní zákoník (40/2009 Sb.)
- Listina základních práv a svobod

Monografie

- CHMELÍK, Jan. *Rukověť trestního práva hmotného a procesního: učební pomůcka ke studiu trestního práva*. 2. vyd. Praha: Linde, 2009. Vysokoškolské právnické učebnice. ISBN 978-80-7201-778-2
- SCHELLE, Karel. *Základy veřejného práva*. 1. vyd. Brno: Doplněk, 1993. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-85765-04-7
- GENINET, Béatrice. *L'indispensable du droit pénal*. 2e éd. Levallois-Perret: Studyrama, 2004. ISBN 2844724558
- ŽATECKÁ, Eva. *Trestní právo hmotné a procesní: obecná část : multimediální učební text*. 2., dopl. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009. Multimediální učební text, č. 49. ISBN 978-80-210-5054-9
- JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2006. ISBN 80-7201-630-X

- TOMÁŠEK, Michal. *Překlad v právní praxi*. 2. dopl. vyd. Praha: Linde, 2003. ISBN 80-7201-427-7
- ČECHOVÁ, Marie. *Stylistika současné češtiny*. Vyd. 1. Praha: ISV, 1997. Jazykověda (Institut sociálních vztahů). ISBN 80-85866-21-8
- CHLOUPEK, Jan. *Stylistika češtiny*. Vyd. 1. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1991. Učebnice pro vysoké školy. ISBN 80-04-23302-3
- BEČKA, Josef Václav. *Česká stylistika*. 1. vyd. Praha: Academia, 1992. ISBN 80-200-0020-8,
- NOVOTNÝ, Oto. *Trestní právo hmotné*. 2. přeprac. vyd. Praha: Codex Bohemia, 1995. ISBN 80-901683-2-9

Slovníky

- LARIŠOVÁ, Markéta. *Francouzsko-český, česko-francouzský právní slovník*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-111-3
- HENDRYCH, Dušan. *Právní slovník*. 3., podstatně rozš. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009. Beckovy odborné slovníky. ISBN 978-80-7400-059-1
- LE DOCTE, Edgard a Michal TOMÁŠEK. *Čtyřjazyčný právní slovník*. Vyd. 1. Praha: Codex, 1997. ISBN 80-85963-09-4
- *Francouzsko-český, česko-francouzský velký slovník: [--nejen pro překladatele]*. 1. vyd. V Brně: Lingea, 2007. ISBN 978-80-87062-05-0

Internetové zdroje

- <https://www.legifrance.gouv.fr>
- <http://www.cours-de-droit.net>
- <http://ledroitcriminel.free.fr>
- <http://www.larousse.fr>
- <http://iate.europa.eu>
- Doc. JUDr. Pavel Vantuch, CSc. *Nový trestní zákoník č. 40/2009 Sb.* [online]. [cit. 2016-04-01]. Dostupné z: <http://pravniradce.ihned.cz/c1-38730700-novy-trestni-zakonik-c-40-2009-sb>